

Lausunto Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle koskien Hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista (HE 70/2021 vp)

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Vantaan kaupungilta kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien Hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista (HE 70/2021 vp)

Vantaan kaupunki lausuu lausuntopyynnön johdosta seuraavaa.

Vantaan kaupunki pitää puhtaiden ajoneuvojen lisäämistä julkisissa hankinnoissa kannatettavana. Hallituksen esitys tukee Vantaan kaupungin hiilineutraalisuustavoitetta, joka on asetettu vuoteen 2030. Vantaa kaupunki pyrkii tähän tavoitteeseen useilla eri keinoilla esimerkiksi pyrkimällä hiilineutraalisuuteen liikenteen, rakentamisen ja kaa-voituksen alueilla.

Vantaan kaupunki edistää ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimusta koskevan lain tavoitteita näillä vapaaehtoisilla toimilla. Vantaan kaupunki katsoo, että hallituksen esitys tällaisenaan rajoittaa Vantaan kaupungin mahdollisuuksia itse määritellä keinoja, joilla se pyrkii mahdollisimman nopeasti itse asettamaansa tavoitteeseen hiilineutraalisuudesta. Tämän vuoksi Vantaan kaupunki pitää ongelmallisena kuntien hankintayksiköille määriteltyjä alueellisia vähimmäisosuuksia, eikä Vantaan kaupunki kannata näitä alueellisesti eriteltyjä vähimmäisosuuksia.

Vantaa kaupunki näkemyksen mukaan, sen tulee olemaan erittäin vaikea täyttää vaatimuksia esimerkiksi takseilla ja pienlinja-autoilla hoidettavilla esi- ja perusopetuksen oppilaiden koululaiskuljetuksissa sekä sote-kuljetuksissa, koska tällä hetkellä markkinoilla ei ole lakiesityksen vaatimaa kuljetuskalustoa. Tämän vuoksi erityisesti ensimmäisen kauden osalta vaatimusten täyttäminen olisi lähes mahdotonta.

Ensisijaisesti markkinoille tulisi saada riittävästi direktiivin vaatimukset ja hankintayksiköiden tarpeet täyttäviä ajoneuvoja sekä myös lataus- ja jakeluinfraa ennen kuin hankintayksiköiden on mahdollista saavuttaa esitetyn lain vaatimukset hankinnoissaan. Lain toimeenpanossa tulee tukea latausinfraan saatavuuden parantamista kunnissa koko maassa ja kompensoida siitä aiheutuvat kustannukset kunnille osana valtionosuusjärjestelmää.

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan kansallisella lainsäädäntöä ei tule säätää tiukemmaksi kuin mitä EU:n puhtaita julkisia ajoneuvohankintoja koskevan direktiivin säätää.

Lain selkiyttäminen

Ehdotettua lakiesitystä tulisi selkeyttää kuntataustaisten yhtiöiden ja kuntayhtymien osalta. Laissa on kirjattu epäselvästi kuntayhtymiä ja kuntataustaisia yhtiöitä koskevat velvoitteet. Kuntayhtymien ja kunnallisten yhtiöiden yksiselitteiset vaatimukset edistävistä lain selkeää soveltamista. Lisäksi lain terminologiaa tulisi näiltä osin tarkentaa näiltä osin.

Lakiesityksen suhde hankintalainsäädäntöön ja -käytäntöihin kaipaa selkiyttämistä erityisesti pykälissä, jotka koskevat soveltamisalaa, käytännön hankintamenettelyä, mahdollisia seuraamuksia ja siirtymäsäännöstä.

Seuraamusjärjestelmästä

Vantaan kaupungin näkemyksen mukaan on erittäin hyvä, että lakiluonnokseen sisältyneestä hankintayksiköiden seuraamusmaksusta on luovuttu.

Lakiehdotuksessa olisi kuitenkin huomioitava myös tilanne, ettei tarjouskilpailuun saada tarjouksia ja hankintapäätöksestä valitetaan tuomioistuimen. Laista tai sen perusteluista on pystyttävä saamaan ohjeita, miten tällainen tilaan ratkaistaan. Miten toimitaan, jos hankintayksikkö ei ole saanut tarjouksia, eikä lakiehdotuksen vaatimuksia voida täyttää.

Tämän lisäksi hankintayksikkö olisi voitava varmistua ja laskea velvoitteidensa täyttyminen tilanteissa, joissa esimerkiksi koulukuljetuksia tai sote-kuljetuksia hoidetaan kuntien yhteishankintana samalla kalustolla usean kunnan alueella.

Laissa esitetään erillistä seuraamusjärjestelmää siihen tilanteeseen, että hankintayksikkö ei pysty toteuttamaan sille säädettyjä vähimmäisvelvoitteita. Vantaan kaupunki katsoo, että laissa esitetty erillistä seuraamusjärjestelmä aiheuttaa tulkinnallisia ongelmia esimerkiksi kaksoisrangaistavuuden osalta. Tämän vuoksi tästä päällekkäisestä seuraamusjärjestelmästä tulisi luopua ja pykälät 18-21 tulisi poistaa.

Siirtymäsäännöksestä ja hankintayksikköä koskevista vähimmäisvelvoitteista

Siirtymäsäännöstä sekä 15 §:ssä määriteltyjen hankintayksikköä koskevien vähimmäisvelvoitteiden suhdetta olisi selkeytettävä.

Hallituksen esityksen rahoitus

Vantaan kaupungin näkemys on, että vaatimusten toteuttaminen tulee lisäämään kustannuksia Vantaan kaupungille. Hallitusohjelmassa on sitouduttu kompensoimaan täysimääräisesti kuntien tehtävien ja velvoitteiden laajentumisesta aiheutuvat kustannukset. Lakiehdotuksen mukaisten ajoneuvojen hankkiminen ja lataus- ja jakeluinfran tulevat nostamaan Vantaan kaupungin kustannuksia, mutta näitä kustannuksia tarkastellaan vasta jälkikäteen. Kustannukset tulisi ottaa ennalta täysimääräisesti huomioon jo sinä vuonna, jolloin velvoite tulee voimaan.

Esitykseen sisältyvä väliarvio

Lakiesityksessä esitetty väliarvio nähdään tarpeellisena. Väliarviointissa on huomioitava lain aiheuttamien vaatimusten vaikutukset kokonaisuutena ja katsottava kuntia koskevien alueellisen jaottelun lisäksi myös valtiota koskevat vaatimukset. Muutostarpeita tulisi arvioida tästä kokonaisuutena. Tärkeä osa väliarviointia on kuntien kustannusten nousun arviointi uusien lakisääteisten velvoitteiden myötä. Myös Sote-uudistuksen vaikutukset kuntien toimintaan tulee tarkastella välittömästi uudestaan, jos hyvinvointialueiden perustamista koskeva lakimuutos hyväksytään.

Vantaalla 1.6.2021

Tiina Ekholm

Hankintajohtaja

Vantaan kaupunki
